מי השלוח — מטות

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל רָאשֵׁי הַמַּטּוֹת לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר. הָעִנְיָן שֶׁלֹּא נֶאֱמַר בְּפָרָשַׁת נְדָרִים וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה כְּמוֹ בְּכָל הַמִּצְוֹת, כִּי כָּל הַמִּצְוֹת הֵם נוֹהֲגִים תָּמִיד, אֲבָל נְדָרִים הוּא בִּינָה בְּלֵב הָאָדָם שֶׁיָּבִין בְּדַעְתּוֹ שֶׁמִּזֶּה הַדָּבָר צָרִיךְ לְהַגְדִּיר עַצְמוֹ לְשָׁעָה זוֹ וְאַחַר כֵּן יִהְיֶה מֻתָּר לוֹ, וְלָכֵן לֹא כְּתִיב וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה שֶׁזֶּה אֵינוֹ מִצַּד שֶׁהַשי"ת אוֹסֵר עַל הָאָדָם, רַק מִמַּה שֶׁהָאָדָם בְּעַצְמוֹ מֵבִין בְּדַעְתּוֹ וּבְחָכְמָתוֹ וְזֶה נִקְרָא "וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל רָאשֵׁי הַמַּטּוֹת".

אִישׁ כִּי יִדֹּר נֶדֶר לַה' וְגוֹ'. הִנֵּה מָצִינוּ בְּמַסֶּכֶת אָבוֹת (פ"ב, מ"א) רַבִּי אוֹמֵר וְכוּ' הִסְתַּכֵּל בִּשְׁלֹשָׁה דְּבָרִים וְאֵין אַתָּה בָּא לִידֵי עֲבֵרָה דַּע מַה לְמַעְלָה מִמְּךָ וְכוּ' וְכֵן (פ"ג, מ"א) עֲקַבְיָא בֶּן מַהֲלַלְאֵל אוֹמֵר הִסְתַּכֵּל בִּשְׁלֹשָׁה דְּבָרִים וְאֵין אַתָּה בָּא לִידֵי עֲבֵרָה דַּע מֵאַיִן בָּאתָ וְכוּ' וְכָל אֵלּוּ הַדְּבָרִים הֵמָּה עֵצוֹת קֹדֶם הִתְגַּבְּרוּת הַתַּאֲוָה שֶׁלֹּא יָבוֹא לִידֵי עֲבֵרָה, אֲבָל מַה הִיא הָעֵצָה לְהָאָדָם בְּעֵת שֶׁחַס וְשָׁלוֹם מִתְגַּבֶּרֶת עָלָיו פִּתְאוֹם הִתְגַּבְּרוּת הַתַּאֲוָה אֲשֶׁר אָז בְּעִידָּנָא דְּיֵצֶר הָרָע לֵית מַאן דְּמַדְכַּר לְיֵצֶר טוֹב (נדרים ל"ב:), עַל זֶה נָתְנָה הַתּוֹרָה עֵצָה "אִישׁ כִּי יִדֹּור נֶדֶר לַה'". הַיְנוּ חַי ה' אִם אֶעֱשֶׂה זֹאת לַעֲבֹר עַל רְצוֹן הַשי"ת חַס וְשָׁלוֹם, וּכְמוֹ שֶׁמָּצִינוּ בְּדָוִד הַמֶּלֶךְ וּבֹעַז שֶׁלִּיצָרָם נִשְׁבְּעוּ כִּדְאִיתָא בַּמִּדְרָשׁ (רבה אחרי פכ"ג,י"א) וּכְמוֹ שֶׁאִיתָא בַּשַּׁ"ס (נדרים ט':) אָמַר שְׁמְעוֹן הַצַּדִּיק מִיָּמַי לֹא אָכַלְתִּי אָשָׁם נָזִיר טָמֵא אֶלָּא אֶחָד, פַּעַם אַחַת בָּא אָדָם אֶחָד נָזִיר וְכוּ' וּקְוָצוֹתָיו סְדוּרוֹת לוֹ תַּלְתַּלִּים אָמַרְתִּי לוֹ בְּנִי מָה רָאִיתָ לְהַשְׁחִית אֶת שְׂעָרְךָ זֶה הַנָּאֶה אָמַר לִי וְכוּ' וְנִסְתַּכַּלְתִּי בַּבָּבוּאָה שֶׁלִּי וּפָחַז עָלַי יִצְרִי וּבִקֵּשׁ לְטָרְדֵנִי מִן הָעוֹלָם אָמַרְתִּי וְכוּ' הָעֲבוֹדָה שֶׁאֲנַלַּחֲךָ לַשָּׁמַיִם וְכוּ' אָמַרְתִּי לוֹ בְּנִי כָּמוֹךָ יִרְבּוּ נוֹזְרֵי נְזִירוּת בְּיִשְׂרָאֵל עָלֶיךָ הַכָּתוּב אוֹמֵר "אִישׁ וְגוֹ' נָזִיר לְהַזִּיר לַה'" (במדבר ו',ב') הַיְנוּ אַף שֶׁאֵין רָאוּי לִנְדֹּר בִּנְזִירוּת, שָׁאנִי הָכָא שֶׁנָּדַר בְּעֵת צָרָה בְּעִידָּנָא דְּיֵצֶר הָרָע וְנִשְׁבַּע לְבַטֵּל הַדָּבָר אֲשֶׁר הֵבִיאוֹ לִידֵי הַסָּתָה וְאָמַר הָעֲבוֹדָה שֶׁאֲנַלַּחֲךָ לַשָּׁמַיִם, וְאָמַר לוֹ שִׁמְעוֹן הַצַּדִּיק כָּמוֹךָ יִרְבּוּ נוֹזְרֵי נְזִירוּת בְּיִשְׂרָאֵל וּמִצָּוָה קָעָבְדַתְּ כִּי עָלֶיךָ אָמַר הַכָּתוּב "אִישׁ וְגוֹ' נָזִיר לְהַזִּיר לַה'".

וְעַתָּה הִרְגּוּ כָּל זָכָר בַּטָּף וְכָל אִשָּׁה יֹדַעַת אִישׁ לְמִשְׁכַּב זָכָר הַרְגוּ, וְכֹל הַטַּף בַּנָּשִׁים אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ מִשְׁכַּב זָכָר הַחֲיוּ לָכֶם. הָעִנְיָן בָּזֶה כִּי בְּיִשְׂרָאֵל הַנִּקְבוֹת שֶׁלָּהֶם כָּל כְּבוּדָּה בַת מֶלֶךְ פְּנִימָה כִּי תּוֹכַל לְהִתָּפֵס, אֲבָל הַזָּכָר יוֹכַל לִשְׁלֹחַ פִּעָמָיו לִלְחֹם וְלִכְבֹּשׁ הַטּוֹב וּלְהָבִיא לְתוֹךְ יִשְׂרָאֵל, וְאַף שֶׁבִּשְׁעַת מִלְחָמָה פָּטוּר מִכָּל הַמִּצְוֹת, אָכֵן אַחַר כֵּן יְתַקֵּן הַכֹּל וְיַחְזֹר הַכֹּל לְתוֹךְ הַקְּדֻשָּׁה, אֲבָל אֵצֶל הָעכו"ם הוּא לְהֵפֶךְ שֶׁהַזָּכָר יוֹכַל לְהִתְחַפֵּשׂ בְּגָוֶן טוֹב כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ש"א ט"ו,ל"ב) "וַיֵּלֶךְ אֵלָיו אֲגַג מַעֲדַנּוֹת", שֶׁעָשָׂה לְעַצְמוֹ גָּוֶן טוֹב, וְכָל מַה שֶּׁהוּא יוֹתֵר אָדוּק בְּטָמְאָתוֹ יָכוֹל לְהִתְחַפֵּשׂ יוֹתֵר שֶׁיִּתְרָאֶה כְּיָשָׁר הוֹלֵךְ, וְלָכֵן בַּעֲמָלֵק אָסוּר מִמֶּנּוּ אֲפִלּוּ הָרְכוּשׁ שֶׁלּוֹ, כִּי גַּם עַל יְדֵי הָרְכוּשׁ יוּכַל חַס וְשָׁלוֹם לָבוֹא לִידֵי חֵטְא, אָכֵן הַנִּקְבוֹת מֵהָעכו"ם כַּאֲשֶׁר יִתְרָאֶה בָּהֶם גָּוֶן טוֹב יוּכְלוּ לָבוֹא לְיִשְׂרָאֵל, וְעַל זֶה נֶאֱמַר "וְכָל אִשָּׁה יֹדַעַת אִישׁ לְמִשְׁכַּב זָכָר הַרְגוּ", כִּי עַל יְדֵי שֶׁנִּמְצָא בָּהּ כֹּחַ הַזָּכָר גַּם הִיא תּוּכְלָה לְהִתְחַפֵּשׂ שֶׁתִּתְרָאֶה שֶׁנִּמְצָא

בָּהּ טוֹבָה וּבֶאֱמֶת לֹא יִהְיֶה בָּהּ שׁוּם טוֹבָה, אֲבָל מִי שֶׁלֹּא יָדְעוּ מִשְּׁכַּב זָכָר עַל זֶה יֵשׁ בִּישְׂרָאֵל מְבִינוּת בַּלֵּב שֶׁלֹּא יִטְעוּ רַק יִרְאוּ אִם יֵשׁ בָּהֶם טוֹבָה יְחַיּוּ אוֹתָם.

וַיֹּאמְרוּ אִם מָצָאנוּ חֵן בְּעֵינֶיךָ יִתַּן אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת לַעֲבָדֶיךָ לַאֲחֻזָּה. בְּזֶה הָעִנְיָן נִרְמַז שֶׁאִם הָאָדָם יַקְדִּישׁ מְקוֹמוֹ בְּד' אַמּוֹת שֶׁל הֲלָכָה חָל קְדֻשַּׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עַל זֶה הַמָּקוֹם, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ בְּנֵי גָּד וּבְנֵי רְאוּבֵן "וְאִתָּנוּ אֲחֻזַּת נַחֲלָתֵנוּ מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּן", שֶׁאַף שֶׁאֵינוֹ נִכְלָל בִּגְבוּלֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל מִכָּל מָקוֹם הִסְכִּים הַשי"ת שֶׁיָּחוּל קְדֻשַּׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שָׁם לְכָל מִצְוֹת הַתְּלוּיוֹת בָּאָרֶץ, וְכֵן בְּכָל מָקוֹם שֶׁיַּקְדִּישׁ הָאָדָם מְקוֹמוֹ לְשֵׁם ה' הוּא קָדוֹשׁ בִּקְדֻשַּׁת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁשָּׁם יִשְׁכֹּן הַשי"ת בִּקְבִיעוּת וְהוּא דּוֹרֵשׁ אוֹתָהּ תָּמִיד, כִּדְמָצִינוּ בַּגְּמָרָא (ברכות ח'.) אוֹהֵב ה' שַׁעֲרֵי הַמְּצָיָנִים בַּהֲלָכָה וְכוּ' וְהַיְנוּ דְּאָמַר רַבִּי חִיָּא בַּר אַמֵּי מִשְּׁמֵיהּ דְּעוּלָּא מִיּוֹם שֶׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אֵין לוֹ לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ אֶלָּא אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁל הֲלָכָה בִּלְבַד.